

Yetişkin Bireylerin COVID-19 Salgını ile İlgili Bilgi Düzeyi ve Davranış Değerlendirmesi

Assessment of Knowledge and Behavior of Adult Individuals Regarding the COVID-19 Epidemic

Nurgül ÖZER¹, Merve KOLCU²

¹Manisa Selendi Devlet Hastanesi, Manisa

· nurgulozcan45@gmail.com · ORCID > 0000-0002-4126-8711

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Samsun

· merve.kolcu@sbu.edu.tr · ORCID > 0000-0002-8187-4767

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 27 Temmuz/July 2022

Kabul Tarihi/Accepted: 08 Ocak/January 2023

Yıl/Year: 2023 | **Cilt – Volume:** 8 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa/Pages:** 231-244

Atıf/Cite as: Özer, N., Kolcu, M. " Yetişkin Bireylerin COVID-19 Salgını ile İlgili Bilgi Düzeyi ve Davranış Değerlendirmesi" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 8(1), Nisan 2023: 231-244.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Merve KOLCU

Yazar Notu/Author Note: "Bu araştırma İstanbul Okan Üniversitesi Hemşirelik Ana Bilim Dalı öğrencisi Nurgül ÖZER'e ait 16.05.2022 tarihinde kabul edilen yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur."

YETİŞKİN BİREYLERİN COVID-19 SALGINI İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYİ VE DAVRANIŞ DEĞERLENDİRMESİ

ÖZ

Amaç: Bu araştırmada yetişkin bireylerin Covid-19 salgınıyla ilgili bilgi düzeyi ve davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan bu araştırma, Aralık 2020-Şubat 2021 tarihleri arasında 18-65 yaş arası 792 yetişkin birey ile yürütülmüştür. Veriler; anket formu ile Google Forms uygulaması üzerinden çevirim içi olarak toplanmıştır. Veriler SPSS 22,0 paket programında sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve regresyon testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması $30,63 \pm 9,25$ yıl olup, %56,2'si kadındır. Bireylerin %55,4'ü Covid-19 sebebiyle ellerini sık yıkadığı, %46,1'i Covid-19 sebebiyle el dezenfektanını sık kullandığı ve %70,2'si de maske tercihinde fiyatın önemli olduğunu belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Bu araştırmada yaş, öğrenim durumu, meslek, yakınında Covid-19 tanısı alma değişkenlerinin Covid-19 bilgi düzeyini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenlerle halk sağlığı çalışmaları kapsamında özellikle yetişkin bireylerin bilgi ve davranış düzeyinin belirlenerek bu doğrultuda hijyen alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik programlar planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi; Davranış; Covid-19; Covid-19 Salgını; Pandemi.

ASSESSMENT OF KNOWLEDGE AND BEHAVIOR OF ADULT INDIVIDUALS REGARDING THE COVID-19 EPIDEMIC

ABSTRACT

Aim: In this study, it is aimed to determine the level of knowledge and behaviors of adult individuals about the Covid-19 outbreak.

Method: This cross-sectional and descriptive study was conducted with 792 adult individuals between the ages of 18-65 between December 2020 and February 2021. Data; It was collected online via the Google Forms application with a questi-

onnaire form. The data were analyzed using the SPSS 22.0 package program using number, percentage, mean, standard deviation and regression tests.

Results: The mean age of the individuals participating in the study was 30.63 ± 9.25 years and 56.2% of them were women. 55.4% of the individuals stated that they wash their hands frequently due to Covid-19, 46.1% of them use hand disinfectant frequently due to Covid-19, and 70.2% stated that the price is important in choosing a mask.

Conclusion and Suggestions: In this study, it was concluded that the variables of age, education level, profession, being diagnosed with Covid-19 in a relative increase the level of knowledge of Covid-19. For these reasons, within the scope of public health studies, it is recommended to determine the level of knowledge and behavior of adult individuals and to plan and implement programs for the development of hygiene habits in this direction.

Keywords: Knowledge; Behaviour; Covid-19; Covid-19 Outbreak; Pandemic.

GİRİŞ

Covid-19 Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkarak tüm dünyaya yayılmış, Dünya Sağlık Örgütü tarafından salgın olarak nitelendirilmiş ve bu salgın tüm dünyayı ekonomik ve sosyal olarak etkilemiştir. Dünya Sağlık Örgütü, ürkütücü yayılma hızı ve ölümcül etkisi nedeniyle dünya çapında önlemleri artırmak için 11 Mart 2020 tarihinde pandemi ilan etmiştir (Sher, 2020).

Virüsün insandan insana; konuşma, hapsirme ya da öksürmeyle açığa çıkan damlacıklar yoluyla ve bu damlacıklarla temas edenlere ağız, burun veya göz mukozası yoluyla bulaştığı bilinmektedir. En sık görülen belirtileri ateş, yorgunluk, kuru öksürük, miyalji ve nefes darlığıdır (National Health Commission, 2020). Enfeksiyon, semptom gösteren veya asemptomatik hasta bireylerden dağılan bu damlacıkların bulunduğu yüzeye temas ya da damlacıkların solunmasıyla gerçekleşmektedir (Centers for Disease Control and Prevention, 2020). Asemptomatik hastaların da virüs yaydığı göz önünde bulundurulduğunda korunmak amacıyla bireylerin kişisel hijyen önlemlerini arttırması oldukça önemlidir. Karataş'ın (2020) çalışmasında, pandemiden sonra temizlik, hijyen, maske ve eldiven kullanma gibi tedbir içerikli davranışlarda yüksek oranda artış olduğunu, kalabalık yerlerde bulunma ve toplu taşıma araçlarını kullanma gibi davranışlarda ise yine yüksek oranda azalma olduğu belirlenmiştir (Karataş, 2020).

Covid-19 salgınından sonrasında yaşanan kaygı sonucu bireyler üzerinde farkındalık oluşturmak, insanları bilgilendirmek ve alınacak önlemlerde bireyleri kendisiyle baş başa bırakmamak adına idari anlamda sağlığı korumaya yönelik tavsiyeleri içeren rehberler hazırlanmıştır. Talimatları içeren bu rehberlerde de hijyen uygulamaları esas alınmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2021).

Covid-19 potansiyel olarak önlenemez bir halk sağlığı sorunudur. Halk sağlığı önlemleri salgına yanıt vermenin tek yoludur. Covid-19 salgını kontrolü için en önemli basamak olan halk sağlığı önlemlerin sürekliliği toplumun sosyokültürel yapısı göz önüne alınarak sağlanmalıdır. Toplumun halk sağlığı önlemlerine tam katılımını sağlamada, bilgi eksikliklerinin giderilerek farkındalığın artırılması, davranış değişikliğinin sağlanması gerekmektedir (Karataş, 2020; Sher, 2020; Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2021).

Halk sağlığı açısından yapılacaklar; korunmaya yönelik genel ve kişisel önlemler, vaka ve temas tespiti, hükümetlerin düzenleyici müdahaleleri ve uluslararası sınırlamalar olarak sıralanabilir (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2021). Covid-19 salgını sırasında koruyucu önlemler konusunda (el hijyeni, dışarıda daha az süre kalmak, sosyal mesafeyi korumak gibi) farkındalık artırıcı eğitim vermenin gerekliliğini ifade eden çalışmalar halk sağlığı çalışmalarının önemine işaret etmektedir (Centers for Disease Control and Prevention, 2020; National Health Commission, 2020; Sher, 2020). Yapılan bu araştırma, bu konuda yapılacak olan araştırmalara yol gösterici nitelikte olması açısından önem teşkil etmektedir. Bu araştırma, yetişkin bireylerin Covid-19 salgınıyla ilgili bilgi düzeyi ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır, ayrıca bu araştırmada şu sorulara da yanıt aranmıştır.

- Bireylerin Covid-19 bilgi düzeyi nedir?
- Bireylerin Covid-19'dan korunmada aldığı önlemler nelerdir?
- Bireylerin Covid-19 bilgi düzeylerini etkileyen değişkenler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan bu araştırma, Aralık 2020-Şubat 2021 tarihleri arasında çevrim içi anket yöntemiyle çevrim içi platformlarda paylaşılarak gerçekleştirilmiştir. Çevrim içi ortama aktarılan veri toplama formu linki sosyal medya kanalları, kişisel e-posta adresleri ve Whatsapp sohbet grupları üzerinden örneklem grubuna ulaştırılmış ve kişisel beyana dayalı olarak doldurulmuştur.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini; TÜİK 2020 verilerine göre Türkiye’de ikamet eden 18-65 yaş grubu arasında 56.592.570 birey oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü hesaplaması; %95 güven aralığı, olayın görülüş sıklığına göre $\pm\%5$ sapmanın olacağı ve %50 gerçekleşme olasılığı varsayımına dayandırılarak evrendeki birey sayısı bilinen örnekleme formülü ($n = Nt^2 pq/d^2(N-1)+t^2pq$) ile hesaplanmıştır. Bu formüle göre araştırmaya en az 384 yetişkin bireyin dahil edilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Veriler, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kartopu yöntemiyle çevrim içi ankete katılmayı kabul eden, araştırmayı eksiksiz tamamlayan, araştırmacıların kendi çevrelerindeki 18-65 yaş arası 792 yetişkin bireyden elde edilmiştir. Çalışmaya, okuma-yazma bilen, iletişim engeli olmayan, çevrim içi soruları yanıtlayabilen ve çalışmaya katılmaya istekli bireyler dahil edilmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri: Covid-19 salgını ile ilgili bilgi ve davranış düzeyi araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri: Sosyodemografik özellikler ve Covid-19’a ilişkin özelliklerde bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan 34 soru ve üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır (Bakdash ve Marsh, 2021; Karataş, 2020; Liu ve Zhang, 2020; Uğurlu vd., 2020).

Birinci bölümü bireylerin sosyodemografik özelliklerine ilişkin (yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslek, çalışma durumu, gelir-gider dengesi, sosyal güvence, medeni durum, birlikte yaşadığı kişiler, kronik hastalık varlığı, kendisinde veya yakınlarında Covid-19 varlığı, Covid-19’dan kaynaklı ölüm gibi) 12 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm doğru/yanlış/bilmiyorum şeklinde üç seçenekli Covid-19’a ilişkin bilgi düzeyini belirlemeyi amaçlayan (Covid-19’un temel belirtileri, seyri, bulaşma yolları, korunma, izolasyon, karantina süresi, maske kullanımı gibi) 9 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü kısım ise Covid-19’a ilişkin davranış düzeyini belirlemeye yönelik (son 15 gün içinde kalabalık ortama gitme, ev dışında sürekli olarak maske takma, toplu taşıma kullanma, kalabalık ve kapalı ortamlardan uzak durma, sosyal mesafe, kullanılan maske türü, el yıkama sıklığı, dezenfektan ya da kolonya kullanma sıklığı, sağlıklı beslenme durumu, Covid-19 enfeksiyonundan korunmak için alınan önlemler gibi) 13 sorudan oluşmaktadır. Anket formu oluşturulduktan sonra, beş kişi ile ön uygulaması yapılmış olup, bu formlar çalışmaya dahil edilmemiştir.

Veri toplanırken anket uygulaması Google Forms web sitesi üzerinden yapılmıştır. Google Forms oluşturulan her bir anket için farklı bir erişim adresi oluştur-

arak bunun katılımcılara e-posta aracılığı ile gönderilmesine imkân sağlamaktadır. Katılımcılar e-postalarına gelen bu bağlantıyı takip ederek hazırlanan ankete erişebilmekte ve soruları cevaplayabilmektedir. Ayrıca sistem üzerinde her katılımcının yalnızca bir kez yanıt gönderebileceği biçimde sınırlama getirilmektedir. Soru formunun uygulaması ortalama 15 dakika sürmüştür.

Veriler SPSS 22,0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Bireylerin Covid-19 bilgi düzeylerini etkileyen değişkenleri belirlemek için regresyon analizinden faydalanılmıştır. Anlamlılık sınırı $p < 0,05$ değeri olarak alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma sonuçları yalnızca online katılım gösteren yetişkinlerin öz bildirimine dayalıdır. Bu nedenle sonuçlar Türkiye’de yaşayan tüm bireylere genellenemez.

Araştırmanın Etik Yönü: Bu araştırma için İstanbul Okan Üniversitesi Etik Kurulu’ndan onay ve Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Platformu üzerinden de yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan bireylere araştırmanın bilimsel amaçla yapıldığı ve katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu belirtilerek yazılı onamları alınmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada kullanılan anket formunu cevaplayan bireylerin yaş ortalaması 30.63 ± 9.25 yıldır. Bireylerin %56.2’si kadın, %74.5’i üniversite ve üzeri mezun, %67.9’u çalışmakta olup, %43.3’ü özel sektör çalışanı, %61.4’ünün geliri gidere denk, %88.5’inin sosyal güvencesi bulunmakta, %51.5’i evli ve %34.5’i de eş ve çocuklarıyla birlikte yaşamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Bireylerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı (n= 792)

Değişkenler	n	%
Yaş Ortalaması (Yıl) 30.63 ± 9.25		
Yaş (Yıl)		
18-20 Yaş	68	8.6
21-30 Yaş	414	52.3
31-40 Yaş	188	23.7
41 Yaş ve Üzeri	122	15.4
Cinsiyet		
Erkek	347	43.8
Kadın	445	56.2
Öğrenim Durumu		
İlkokul / Ortaokul Mezunu	40	5.1

Lise Mezunu	162	20.5
Üniversite ve Lisansüstü Mezunu	590	74.5
Çalışma Durumu		
Çalışan	538	67.9
Çalışmayan	254	32.1
Meslek		
Kamu Çalışanı	178	22.5
Ev Hanımı	28	3.5
Öğrenci	85	10.7
Sağlık Çalışanı	109	13.8
Öğretmen	49	6.2
Özel Sektör	343	43.3
Gelir Düzeyi		
Gelir Giderden Az	203	25.6
Gelir Gidere Denk	486	61.4
Gelir Giderden Fazla	103	13.0
Sosyal Güvence		
Var	701	88.5
Yok	91	11.5
Medeni Durum		
Bekar	384	48.5
Evli	408	51.5
Birlikte Yaşanılan Kişi		
Anne ve Baba	267	33.7
Eş	144	18.2
Eş ve Çocuklar	273	34.5
Kardeş veya Arkadaş	48	6.1
Yalnız	60	7.6

Araştırmaya katılan bireylerin Covid-19 bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik sorulara verdiği cevaplar Tablo 2’de verilmiştir. Bireylerin %96.5’inin “Covid-19 temel belirtileri arasında ateş, yorgunluk ve kuru öksürük vardır.”, %59.6’sının “Burun akıntısı, burun tıkanıklığı ve hapşırma Covid-19 hastalarında daha az görülür.”, %88.4’ünün “Covid-19 her hastada ağır seyretmemektedir, yaşlı ve kronik rahatsızlığı bulunanlar hastalığı daha ağır geçirmektedir.”, %87’sinin “Covid-19 virüsü bu hastalığı geçiren kişilerin solunum yollarından çıkan damlacıklar ile yayılabilir.”, %96.6’sının “Çocukların ve genç yetişkinlerin Covid-19’dan korunmak için önlem almasına gerek yoktur.”, %98.5’inin “Virüsten korunmak için kalabalık ortamlardan ve toplu taşıma kullanmaktan kaçınılmalıdır.”, %92.9’unun “Enfekte olan kişilerin karantina ve tedavisi virüsün yayılma hızını azaltan etkili yollardır.”, %98.1’inin “Covid-19 virüsü bulaşan kişilerle temasa geçenlerin hızlı bir şekilde izole edilmesi gerekir karantina süresi genellikle 14 gün olarak uygulanır.” ve %61.6’sının da “N95 maske türü Covid-19 virüsünden en iyi koruma sağlar.” sorularına doğru yanıt verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların Covid-19 bilgi düzeyi ortalaması 7.79 ± 1.28 (Min: 0, Maks: 9) olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

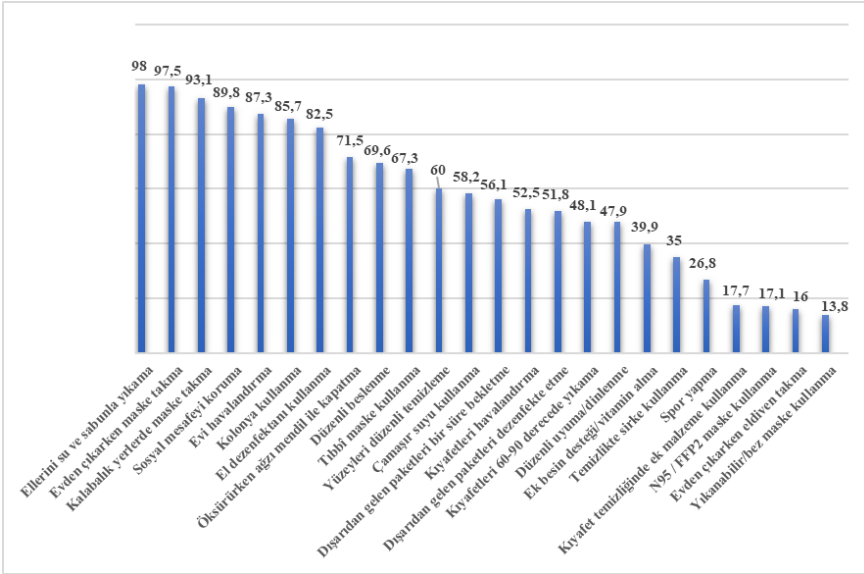
Tablo 2. Bireylerin Covid-19 Bilgi Düzeyi (n= 792)

Sorular	Sayı (n)	Yüzde (%)
COVID-19 Temel Belirtileri Arasında Ateş, Yorgunluk ve Kuru Öksürük Vardır.		
Doğru	764	96.5
Yanlış	28	3.5
Burun Akıntısı, Burun Tıkanıklığı ve Hapşırma COVID-19 Hastalarında Daha Az Görülür.		
Doğru	472	59.6
Yanlış	320	40.4
COVID-19 Her Hastada Ağır Seyretmemektedir, Yaşlı ve Kronik Rahatsızlığı Bulunanlar Hastalığı Daha Ağır Geçirmektedir.		
Doğru	700	88.4
Yanlış	92	11.6
COVID-19 Virüsü Bu Hastalığı Geçiren Kişilerin Solunum Yollarından Çıkan Damlacıklar ile Yayılabilir.		
Doğru	689	87
Yanlış	103	13
Çocukların ve Genç Yetişkinlerin COVID-19'dan Korunmak İçin Önlem Almasına Gerek Yoktur.		
Doğru	765	96.6
Yanlış	27	3.4
Virüsten Korunmak İçin Kalabalık Ortamlardan ve Toplu Taşıma Kullanmaktan Kaçınılmalıdır.		
Doğru	780	98.5
Yanlış	12	1.5
Enfekte Olan Kişilerin Karantina ve Tedavisi Virüsün Yayılma Hızını Azaltan Etkili Yollardır.		
Doğru	736	92.9
Yanlış	56	7.1
COVID-19 Virüsü Bulaşan Kişilerle Temasa Geçenlerin Hızlı Bir Şekilde İzole Edilmesi Gerekir Karantina Süresi Genellikle 14 Gün Olarak Uygulanır.		
Doğru	777	98.1
Yanlış	15	1.9
N95 Maske Türü COVID-19 Virüsünden En İyi Koruma Sağlar.		
Doğru	488	61.6
Yanlış	304	38.4
COVID-19 Bilgi Düzeyi Ortalaması 7.79 ± 1.28 (Min: 0, Maks: 9)		

Bireylerin Covid-19'dan korunmada aldığı önlemlerin dağılımı Şekil 1'de verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin %98'inin ellerini su ve sabunla yıkadığı, %97.5'inin evden çıkarken maske taktığı, %93.1'inin kalabalık yerlerde maske taktığı, %89.8'unun sosyal mesafeyi koruduğu, %87.3'ünün evi havalandırdığı,

%85.7'sinin kolonya kullandığı, %82.5'inin el dezenfektanı kullandığı, %71.5'inin öksürürken ağzını mendil ile kapattığı, %69.6'sının düzenli beslendiği, %67.3'ünün tıbbî maske kullandığı, %60'ının yüzeyleri düzenli temizlediği, %58.2'sinin çamaşır suyu kullandığı, %56.1'inin dışarıdan gelen paketleri bir süre beklettiği, %52.5'inin kıyafetleri havalandırdığı, %51.8'inin dışarıdan gelen paketleri dezenfekte ettiği, %48.1'inin kıyafetleri 60-90 derecede yıkadığı, %47.9'unun düzenli uyuduğu/dinlendiği, %39.9'unun ek besin desteği/vitamin aldığı, %35'inin temizlikte sirke kullandığı, %26.8'inin spor yaptığı, %17.7'sinin kıyafet temizliğinde ek malzeme kullandığı, %17.1'inin N95/FFP2 maske kullandığı, %16'sının evden çıkarken eldiven taktığı ve %13.8'inin de yıkanabilir/bez maske kullandığı sonucuna ulaşmıştır (Şekil 1).

*Bu soruda birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şekil 1. Covid-19'dan korunmada alınan önlemler* (n= 792)

Bireylerin Covid-19'a ilişkin davranışlarının dağılımı incelendiğinde; %56.9'unun son 1 ayda fazla kişinin bulunduğu yere gitmediği, %95.6'sının son 1 ayda düzenli maske taktığı, %63.6'sının son 1 ayda zorunlu toplu taşıma kullanmadığı, %85.5'inin Covid-19 sebebiyle kalabalık yerlerden uzak durduğu, %83.3'ünün Covid-19 sebebiyle fiziksel mesafe bıraktığı, %92.7'sinin tek kullanımlık maske kullandığı, %55.4'ünün Covid-19 sebebiyle ellerini sık yıkadığı, %46.1 Covid-19 sebebiyle el dezenfektanını sık kullandığı, %70.2'sinin maske tercihinde fiyatın önemli olduğu, %68.3'ünün salgın öncesi sigara kullanmadığı ve %82.5'inin de salgın sonrası sigara kullanımının değişmediği belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Bireylerin Covid-19'a ilişkin davranışları (n= 792)

Sorular	Sayı (n)	Yüzde (%)
Son 1 Ayda Fazla Kişinin Bulunduğu Yere Gitme		
Evet	341	43.1
Hayır	451	56.9
Son 1 Ayda Düzenli Maske Takma		
Evet	757	95.6
Hayır	35	4.4
Son 1 ayda zorunlu toplu taşıma kullanma		
Evet	288	36.4
Hayır	504	63.6
COVID-19 Sebebiyle Kalabalık Yerlerden Uzak Durma		
Evet	677	85.5
Hayır	115	14.5
COVID-19 Sebebiyle Fiziksel Mesafe Bırakma		
Evet	660	83.3
Hayır	132	16.7
Kullanılan Maske Türü		
Tek Kullanımlık Maske	734	92.7
N95 Maske	33	4.2
Ev Yapımı Maske	25	3.2
COVID-19 Sebebiyle El Yıkma Sıklığı		
Seyrek	30	3.8
Sık	439	55.4
Çok Sık	323	40.8
COVID-19 Sebebiyle Dezenfektan Kullanma Sıklığı		
Çok Seyrek	34	4.3
Seyrek	100	12.6
Sık	365	46.1
Çok Sık	293	37.0
Maske Tercihinde Önemli Kriter		
Fiyat	556	70.2
Koruyuculuk	40	5.1
Şekil Renk	196	24.7
Salgın Öncesi Sigara Kullanımı		
Evet	251	31.7
Hayır	541	68.3
Salgın Sonrası Sigara Kullanımı		
Değişmedi	207	82.5
Azaldı	44	17.5

Bireylerin Covid-19 bilgi düzeylerini etkileyen değişkenlere ilişkin regresyon analizi Tablo 4'de verilmiştir. Bireylerin Covid-19 bilgi düzeyinin; yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslek, çalışma durumu, gelir düzeyi, sosyal güvence, medeni durum, birlikte yaşanılan kişi, kronik hastalık varlığı ve yakınında Covid-19 tanısı alma durumu değişkenlerinin %10.2'sini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaş, öğrenim durumu, meslek ve yakınında Covid-19 tanısı alma değişkenlerinin Covid-19 bilgi düzeyini arttırdığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Cinsiyet, çalışma durumu, gelir düzeyi, sosyal güvence, medeni durum, birlikte yaşanılan kişi ve kronik hastalık varlığı değişkenlerinin ise Covid-19 bilgi düzeyini etkilemediği saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Bireylerin Covid-19 bilgi düzeylerini etkileyen değişkenlere ilişkin regresyon analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	P	F	Model (p)	R ²
Bilgi Düzeyi	Sabit	5.226	13.872	0.000*			
	Yaş	0.018	2.692	0.007			
	Cinsiyet	0.186	1.904	0.057			
	Öğrenim Durumu	0.436	4.952	0.000*			
	Meslek	0.622	4.730	0.000*			
	Çalışma Durumu	0.171	1.441	0.150			
	Gelir Düzeyi	0.045	0.626	0.532	8.457	0.000	0.102
	Sosyal Güvence	0.099	0.653	0.514			
	Medeni Durum	0.100	0.807	0.420			
	Birlikte Yaşanılan Kişi	-0.013	-0.098	0.922			
	Kronik Hastalık Varlığı	-0.048	-0.323	0.747			
	Yakınında COVID-19 Tanısı Alma Durumu	0.209	2.142	0.000*			

TARTIŞMA

Yetişkin bireylerin Covid-19 salgını ile ilgili bilgi düzeyi ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Bu araştırmada katılımcıların %87'si Covid-19 virüsünün bu hastalığı geçiren kişilerin solunum yollarından çıkan damlacıklar ile yayılabileceği, %96.6'sı çocukların ve genç yetişkinlerin Covid-19'dan korunmak için önlem almasının gerekli olmadığını, %98.5'i de virüsten korunmak için kalabalık ortamlardan ve toplu taşıma kullanmaktan kaçınılması gerekir cevabını vermişlerdir. Lee ve arkadaşları (2020) tarafından Güney Kore'de yapılan benzer bir çalışmada katılımcılar kalabalık ortamlardan kaçınmanın virüsün yayılmasını engelleyeceği, enfekte olan kişilerin karantina ve tedavisi virüsün yayılma hızını azaltan etkili yollardan olduğu, Covid-19 virüsü bulaşan kişilerle temasa geçmelerin hızlı bir şekilde izole edilmesi

gerektiğini belirtmiştir (Lee, Kang ve You, 2021). Başka bir benzer çalışmada da aynı sorular sorulmuş benzer sonuç alınmıştır. Sadece kronik hastalığı olan yaşlıların ise hastalığı daha ağır şekilde geçirdikleri sonucuna varmışlardır (Liu ve Zhang, 2020). Bakdash ve arkadaşlarının (2020) Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı çalışma sonucunda (n=265, %86.9) sosyal mesafe, toplu taşıma kullanımına dikkat etmek Covid-19'dan korunmada etkindir sonucu edinmişlerdir (Bakdash ve Marsh, 2021). Örnek çalışmalarda ve bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre katılımcılar maske kullanımı, kalabalık ortamlardan kaçınma, enfekte bireylerin izolasyon sürelerine uyması gibi önlemleri Covid-19'dan korunma önlemleri olarak belirtmişlerdir (Al-rubaiee, Al-Qalah ve Al-Aawar, 2020; İkhlaq vd., 2020; Uğurlu vd., 2020).

Araştırma kapsamında katılımcılar Covid-19 karantina süresinin genellikle 14 gün olarak uygulandığı, %61.6'sı da N95 maske türü Covid-19 virüsünden en iyi koruma sağlar cevabını vermiştir. Liu ve Zhang (2020) yaptıkları çalışmada hasta bir bireyin maske takmadan ilk kullandığı toplu taşıma beş kişiye Covid-19 bulaştırdığı, sonrasında kullandığı ikinci araçta maske kullandığında ise kimseye bulaş olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Liu ve Zhang, 2020). Dünya Sağlık Örgütü ve Sağlık Bakanlığı'nın da önerdiği gibi maske kullanımı Covid-19'dan korunmada son derece önemlidir (Centers for Disease Control and Prevention, 2020; Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2021).

Araştırmaya katılan bireylerin %98'inin ellerini su ve sabunla yıkadığı, %97.5'inin evden çıkarken maske taktığı, %93.1'inin kalabalık yerlerde maske taktığı, %89.8'unun sosyal mesafeyi koruduğu, %87.3'ünün evi havalandırdığı, %85.7'sinin kolonya kullandığı, %82.5'inin el dezenfektanı kullandığı, %71.5'inin öksürürken ağzını mendil ile kapattığı, %69.6'sının düzenli beslendiği, %67.3'ünün tıbbi maske kullandığı, %60'ünün yüzeyleri düzenli temizlediği, %58.2'sinin çamaşır suyu kullandığı, %56.1'inin dışarıdan gelen paketleri bir süre beklettiği, %52.5'inin kıyafetleri havalandırdığı, %51.8'inin dışarıdan gelen paketleri dezenfekte ettiği, %48.1'inin kıyafetleri 60-90 derecede yıkadığı, %47.9'unun düzenli uyuduğu/dinlendiği, %39.9'unun ek besin desteği/vitamin aldığı, %35'inin temizlikte sirke kullandığı, %26.8'inin spor yaptığı, %17.7'sinin kıyafet temizliğinde ek malzeme kullandığı, %17.1'inin N95/FFP2 maske kullandığı, %16'sının evden çıkarken eldiven taktığı ve %13.8'inin de yıkanabilir/bez maske kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Covid-19 pandemisi ile birlikte insanlar büyük bir belirsizliğe girmiş, panik ve korku oluşmuştur. Bu salgın ile mücadelede temizlik ve hijyenin önemi ve yerinin çok büyük olduğu anlaşılmıştır. Damlacık yolu ile bulaşan bu virüs için sosyal mesafe, maske, ellerin sık yıkanması, dezenfektan kullanımı, öksürme-hapşırma sonrası mendil veya dirseğin iç yüzünün kullanılması gibi önlemlere dikkat edilmesi son derece önemlidir. Ev temizliği, birden fazla kişi yaşıyorsa ortak alanların özellikle tuvalet ve banyonun sık sık çamaşır suyu ile dezenfekte edilmesi, el yıkama sonrası kişiye özel havlu ya da kâğıt havlu kullanımı, odaların sık sık havalandırılması, yüzeylerin çamaşır suyu veya sirke gibi virüsleri yok edecek şekilde dezenfeksiyonu,

kıyafetlerin dışarıdan gel-dikten sonra bir süre havalandırılması ve yüksek ısıda deterjanla yıkanması gibi önlemler alınabilir. Hijyen kadar bağışıklığın korunması ve güçlendirilmesi, kaliteli uyku, doğru ve düzenli beslenme, kısıtlı da olsa evde spor ya da hareket etmeye yönelik uygulamalarda son derece önemlidir (Centers for Disease Control and Prevention, 2020; Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2021).

Araştırma bulgularına benzer yapılan çalışmalarda da yüksek oranda benzer sonuçlar elde edilmiştir (Reuben vd., 2020; Shigemura vd., 2020; Zhong vd., 2020; Wally, 2020). Araştırma sonuçlarına göre halkın fiziksel mesafe, maske, hijyen, el yıkama, düzenli ve dengeli beslenme gibi davranışlara önem vermekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnsanlar gündelik hayatlarındaki hijyene verdikleri önemi pandemi döneminde çok daha fazla arttırmışlardır. Araştırmaya katılan bireylerin virüsten korunmak için verdiği doğru cevaplarda ellerin sık yıkandığı ya da dezenfektan kullanıldığı, maske kullanımı ve sosyal mesafenin korunduğu, evi sık havalandırdıkları ve yüzeylerin temizliğine önem verdikleri, düzenli beslenmeye ve düzenli uyumaya/dinlenmeye önem verdikleri ve aşı olmaya istekli sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada bireylerin öğrenim durumu, sağlık çalışanı olma ve yakınında Covid-19 tanısı alma değişkenlerinin Covid-19 bilgi düzeyini arttırdığı belirlenmiştir. Bu sonuç Covid-19 bilgi ve davranış düzeyinin pek çok değişkenden etkilenmekle birlikte farklı değişkenlerin de etkisi olabileceğini düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yetişkin bireylerin Covid-19 bilgi düzeyini yaş, öğrenim durumu, meslek ve yakınında Covid-19 tanısı alma değişkenlerinin arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenlerle halk sağlığı çalışmaları kapsamında özellikle yetişkin bireylerin bilgi ve davranış düzeyi belirlenerek bu doğrultuda hijyen alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik programlar planlanması, topluma yönelik Covid-19 salgını klinik semptomlarının farkında olmaları ve koruyucu önlemler konusunda (el hijyeni, evde daha uzun süre kalmak, sosyal mesafeyi korumak gibi) eğitimlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu araştırma, belirli bir finansal destek alınmadan yürütülmüştür.

Çıkar Çatışması

Bu araştırma ile ilgili olarak yazarlar hiç çıkar çatışması rapor etmemiştir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): NÖ (%50), MK (%50)

Veri Toplanması (Data Acquisition): NÖ (%70), MK (%30)

Veri Analizi (Data Analysis): NÖ (%70), MK (%30)

Makalenin Yazımı (Writing Up): NÖ (%50), MK (%50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): NÖ (%50)
MK (%50)

KAYNAKLAR

- Alrubaiee, G. G., Al-Qalah, T. A. H., Al-Aawar, M. S. A. (2020). Knowledge, Attitudes, Anxiety and Preventive Behaviours Towards COVID-19 Among Health Care Providers in Yemen: An Online Cross-Sectional Survey. *BMC Public Health*, 20, 1541.
- Bakdash, T., Marsh, C. (2021). Knowledge, Attitudes and Beliefs Regarding the COVID-19 Pandemic Among Women In Kansas. *J Community Health*, 46(6), 1148-1154.
- Centers for Disease Control and Prevention, Animals and COVID-19. (2020). 20 Nisan 2022 tarihinde, <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/daily-life-coping/animals.html> adresinden erişildi.
- Ikhlag, A., Bint-E-Riaz, H., Bashir, I., Ijaz, F. (2020). Awareness and Attitude of Un-dergraduate Medical Students Towards 2019-Novel Coronavirus. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36, 32-36.
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-15.
- Lee, M., Kang, B., You, M. (2021). Knowledge, Attitudes and Practices Toward COVID-19: A Cross-Sectional Study in South Korea. *BMC Public Health*, 21(295), 1-10.
- Liu, X., Zhang, S. (2020). COVID-19: Face Masks and Humon to Human Transmission. *Influenza and Other Respiratory Viruses*, 14(8), 1-4.
- National Health Commission of PRC, Prevent Guideline of 2019-nCoV. (2020). 26 Mayıs 2022 tarihinde, <https://www.nhc.gov.cn/xcs/yqfkdtd/202001/bc661e49b5bc487dba182f5c49ac445b.shtml> adresinden erişildi.
- Sher, L. (2020). The Impact of the COVID-19 Pandemic on Suicide Rates. *QJM: An International Journal of Medicine*, 113(10), 707-712.
- Shigemura, J., Ursano, R. J., Morganstein, J. C., Kurosawa, M., Benedek, D. M. (2020). Public Responses to the Novel 2019 Coronavirus (2019-nCoV) in Japan: Mental Health Consequences and Target Populations. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 74(4), 281-282.
- Reuben, R. C., Danladi, M. M. A., Saleh, D. A., Ejembi, P. E. (2020). Knowledge, Attitudes and Practices Towards COVID-19: An Epidemiological Survey in North Central Nigeria. *Journal of Community Health*, 46, 457-470.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, COVID-19 Rehberi. (2021). 18 Mayıs 2022 tarihinde <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66301/covid-19-rehberi.html> adresinden erişildi.
- Uğurlu, K. Y., Durgun, H., Nemutlu, E., Kurd, O. (2020). COVID-19 Salgını Sırasında Bireylerin Sosyal El Yıkama Bilgi ve Tutumunun Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği. *Journal of Contemporary Medicine*, 10(4), 617-624.
- Zhong, B. L., Luo, W., Li, H. M., Zhang, Q. Q., Liu, X. G., Li, W. T., Li, Y. (2020). Knowledge, Attitudes and Practices Towards COVID-19 Among Chinese Residents During The Rapid Rise Period of The COVID-19 Outbreak: A Quick Online Cross-Sectional Survey. *International Journal of Biological Sciences*, 16(10), 1745-1752.
- Wally, Z. (2020). Public Perceptions, Anxiety and The Perceived Efficacy of Health Protective Behaviours to Mitigate The Spread of The SARS-Cov-2/ COVID-19 Pandemic. *Public Health*, 187, 67-73.